

Landgoedvisie

LANDGOED DEN SCHOOTEN

sinds 1845

www.denschooten.nl

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
1 BESCHRIJVING LANDGOED.....	4
1.1 Algemeen.....	4
1.2 De elementen van het landgoed.....	4
1.3 Functievervulling van het landgoed.....	6
2 DOELSTELLINGEN EN RANDVOORWAARDE.....	8
2.1 Landbouw	8
2.2 Natuur en landschap	9
2.3 Gebouwen en cultuurhistorie.....	10
2.4 Recreatie	10
3 BELEIDSKADERS	11
4 KNELPUNTEN, BEDREIGINGEN EN KANSEN.....	13
4.1 Knelpunten en bedreigingen.....	13
4.2 Kansen	15
5 UITVOERINGSPROGRAMMA	16
5.1 Afgelopen periode	16
5.2 Komende periode.....	17
LITERATUURLIJST	19

INLEIDING

In dit document geven de eigenaren van Landgoed 'Den Schooten' aan wat hun visie is en wat hun doelstellingen zijn met betrekking tot de toekomstige ontwikkeling van het landgoed. Deze visie vormt voor henzelf een leidraad voor beslissingen omtrent inrichting en beheer van het landgoed.

Tevens vormt dit document een referentiekader voor andere organisaties en personen die geïnteresseerd of belanghebbend zijn ten aanzien van inrichting en beheer van het landgoed. Dit visiedocument is bedoeld om gewenste ontwikkelingen te stimuleren en ongewenste ontwikkelingen zo snel mogelijk te kunnen identificeren en te stoppen.

BESCHRIJVING LANDGOED

1.1 Algemeen

Landgoed Den Schooten, voorheen Landgoed Schot Schepers geheten, ligt in de lengte langs de Boven-Slinge in het buurtschap Brinkheurne en 't Woold, ongeveer twee kilometer ten zuiden van het centrum van Winterswijk (zie kaart ligging van het landgoed). Het landgoed wordt in het noorden begrensd door de Boven-Slinge en in het zuiden gedeeltelijk door de Slingeweg. Het vormt de ecologische verbinding tussen het Buskersbos (bovenstrooms) en de Bekendelle (benedenstrooms). De Bekendelle maakt deel uit van het Europese natuurnetwerk Natura 2000.

Het landgoed is onder de Natuurschoonwet gerangschikt en opengesteld. Het heeft een oppervlakte van net over de 40 ha, verdeeld over 22,3 ha cultuurgrond en 13,7 ha bos- en natuurgebied. Van de cultuurgrond is ca 22 ha verpacht, de overige gronden worden beheerd door de eigenaren.

Het landgoed bestaat uit kleinschalige landbouwgronden die verbonden zijn door houtwallen, eikenlanen en bosjes. Centraal in het landgoed ligt de boerderij Schot Schepers. Bij de boerderij ligt een boomgaard.

Het landgoed wordt doorkruist door twee openbare wegen, twee paden van middeleeuwse oorsprong en een gemeentelijk fietspad over een voormalig spoortracé uit 1875.

Landgoed Den Schooten is particulier eigendom. Het familiebezit vindt zijn oorsprong in 1845 en kreeg zijn huidige vorm na de opdeling van de markegronden in de 19e eeuw. Het goed is cultuurhistorisch en historisch geografisch ten nauwste verbonden met de watermolen Den Helder. Deze is van laatmiddeleeuwse oorsprong en is net als de boerderij Schot Schepers aangewezen als Rijksmonument.

Het multifunctionele landgoed functioneert als een eenheid en heeft sinds lang een eigen boekhouding.

1.2 De elementen van het landgoed

Bos en houtwallen

Landgoed Den Schooten kent meerdere fraaie houtwallen, laanbeplantingen en een aantal bossen en bosjes. De boomlaag van de houtwallen is doorgaans van een redelijke ouderdom. De struiklaag is plaatselijk goed ontwikkeld, evenals de kruidlaag. Een aantal van de houtwallen had een wat "hol" karakter, doordat met name de struiklaag her en der matig was ontwikkeld, mede veroorzaakt door intensief agrarisch gebruik van het aangrenzende bouwland in de laatste

30 jaar. In de herontwikkeling van diverse landschapselementen in samenwerking met het Waterschap Rijn en IJssel, zie Hoofdstuk 5, zijn deze houtwallen gerevitaliseerd

Landbouwgrond

De landbouwgronden omvatten één grote hoge es langs de beek en drie zogenaamde ‘Kempkes’ (zie kaart: ’t Sluiskempke, ’t Scheperskempke en ’t Sieperskempke, alledrie éénmansessen). De cultuurgrond is in gebruik als weidegrond en gedeeltelijk als bouwland.

Gebouwen

Centraal in het landgoed ligt de boerderij Schot Schepers. Deze boerderij staat, samen met het bijgelegen bakhuisje, put en oude schuur, op de lijst van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Daarnaast zijn er nog fundamenten van een oud kippenhok te vinden. De boerderij stamt uit de 18^e eeuw met 19^e eeuwse uit- en verbouwingen en dient als beheercentrum van het landgoed en voor permanente bewoning. Het bakhuisje is laat 19^e eeuws.

Water

Als natte elementen zijn er op het landgoed drie poelen, twee 14 meter brede sloten, een oude losbeek die in open verbinding met de Slinge staat en de zogenaamde “A-watgang” die water van de Slinge naar de retentieweiden toevoert. De losbeek moest vroeger de afvoer van overtollig water uit de bovenstuwse molenvijver mogelijk maken “in tijd van noot”. Als onderdeel van de werkzaamheden die in samenwerking met het Waterschap zijn uitgevoerd, is de losbeek tot vistrap omgevormd.

De Boven-Slinge behoort voor ca 2/3de van de lengte waarin zij de grens van het landgoed vormt, tot de gedeelde eigendom van Den Schooten. De beek heeft een grote invloed op het landgoed via grondwaterstand en overstromingen. Het is een zogenaamde regenbeek en is sterk van neerslag afhankelijk, terwijl een hoge afvoerdynamiek mede veroorzaakt wordt door de nogal diepe ligging van de beek ten opzichte van het maaiveld en het feit dat op tamelijk grote schaal versnelde afvoer van water door drainage plaatsvindt.

Het stuwpeil van de Boven-Slinge ter hoogte van de stuw bij uitspanning De Gulle Waard, voorheen “Den Helder”, is sinds de zomer van 2010 op + 33.95 NAP vastgezet. Voorheen werd een zomerpeil aangehouden op 34.12m NAP. Voor de winter lag geen peil vast, maar werd gestreefd naar een maximaal verschil van 30 cm met het winterpeil. Voor een uitgebreidere beschrijving van de onderscheiden elementen op het landgoed wordt verwezen naar het achtergronddocument.

1.3 Functievervulling van het landgoed

Landbouw

Het grootste gedeelte van de cultuurgrond wordt verpacht. De pachter is sinds 1995 overgeschakeld van een intensief melkveebedrijf naar een vleesveebedrijf. De gronden zijn in gebruik als weidegronden voor zoogkoeien en –kalveren en gedeeltelijk als bouwland. De pachtopbrengsten worden conform de pachtnormen vastgesteld.

De pachter heeft beheerpakketten afgesloten op ruim 14 ha voor een extensiever gebruik, waardoor de kansen voor natuur toenemen. Graanpakketten op essen, weidepakketten op weiden.

Een klein gedeelte van de cultuurgrond (ruim 2 ha) is in eigen beheer van de eigenaren. Ook hierop zijn beheerovereenkomsten afgesloten.

Bosbouw

Van productieve bosbouw is nauwelijks sprake: natuur- en landschapsdoelstellingen hebben voorrang boven houtproductie. Opbrengsten van hout zijn incidenteel en van geringe omvang, maar daarom niet minder welkom. Door middel van geïntegreerd bosbeheer wordt getracht natuurvriendelijk bosbeheer met houtopbrengsten te combineren.

Natuur

Het beekbegeleidende landschap van het landgoed Den Schooten vormt een waardevolle schakel in de ecologische verbindingszone tussen het natuurgebieden “Buskersbos” (bovenstrooms) en “Bekendelle” (benedenstrooms), beide deels eigendom van Natuurmonumenten. Het beheer van de eigenaren van Den Schooten heeft in de afgelopen jaren in het teken gestaan van het versterken van deze ecologische verbinding. De natuurwaarden worden met name bepaald door de aanwezigheid van de Boven-Slinge, de verspreide bosjes, de lanen met bijzondere ondergroei en verschillende aangelegde poelen.

De landbouwgronden bezitten weinig natuurwaarden door het vrij intensieve gebruik in de afgelopen decennia. Doordat de bosjes, wallen, singels en lanen maar een geringe oppervlakte hebben en over grote lengtes grenzen aan de landbouwgronden, is de invloed van verzuring en vermist op de kruid- en struiklaag groot. Het landgoed is desondanks rijk bedeed met bijzondere flora en faunasoorten: de natuurwaarde is hoog. In het ecologisch bedrijfsadvies zijn de actuele en potentiële natuurwaarden beschreven en zijn aanbevelingen gedaan voor maatregelen om de natuur- en landschapswaarden te versterken.

In het hoofdstuk ‘Uitvoeringsprogramma’ wordt ingegaan op recente maatregelen die reeds zijn uitgevoerd.

Cultuurhistorie

De cultuurhistorie van Landgoed Den Schooten ligt, behalve in de boerderij, in de drie eeuwenoude paden, de oude houtwallen, de nog aanwezige losbeek en de verbondenheid van het waterpeil van het landgoed met het stuwbeheer van de (ex-)watermolen. De naam van het landgoed is van vroegmiddeleeuwse oorsprong, en verwijst naar de toenmalige landschapsstructuur. De naamgeving van de boerderij en paden verwijst naar de vroegere schapenteelt (b.v. zie het Brinkheurnse Veld – het heideveld op de oude markegronden).

De grote en drie kleinere eenmansessen zijn belangrijke cultuurhistorische elementen. De grote hoge es is een geologisch en aardkundig waardevol object (GEA-object).

Het gehele landgoed heeft in het provinciale beleid het predicaat “Cultuurhistorisch Waardevol” gekregen.

Recreatie

Landgoed Den Schooten is recreatief aantrekkelijk door de vele oude paden en het fraaie kleinschalige, afwisselende coulissenlandschap. Verschillende uitgezette routes (o.a. de Kastelenroute en een LAW-pad) gaan over Landgoed Den Schooten.

Recreanten komen met name uit Winterswijk (2 km afstand), de camping Te Winkel (op enkele honderden meters afstand), restaurant De Gulle Waard (gelegen op 50 m afstand van het landgoed, waar bootjes worden verhuurd om mee te spelevaren op de beek). Door de korte afstand vanuit Winterswijk en de camping en het restaurant is de recreatieve druk groot. Dit brengt een toenemende overlast met zich mee in de vorm van verstoring door loslopende honden, ongeoorloofde mountainbiking, zwerfafval en zelfs dumping van afval (pakken reclamefolders, huishoudelijk afval, sloopafval, autobanden).

Jacht

De jacht op het landgoed wordt door de eigenaren uitgeoefend.

2 DOELSTELLINGEN & RANDVOORWAARDE

De algemene doelstelling van Landgoed Den Schooten is:

Duurzame instandhouding en ontwikkeling van het multifunctionele landgoed als economische, landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische eenheid met bovendien (daardoor) ecologische en recreatieve toegevoegde waarde.

Randvoorwaarde hiervoor is een gezonde financieel-economische basis van het landgoed. Dit houdt in dat alle noodzakelijke kosten gedekt kunnen worden uit de inkomsten. De inkomsten bestaan uit:

- Pacht
- Eigen landbouwexploitatie (gering)
- Bosbouwopbrengst (gering)
- Subsidies

Andere belangrijke voorwaarden voor de beoogde duurzame ontwikkeling zijn:

- afronding van het landgoed, zodat een logische eenheid van voldoende omvang wordt bereikt
- een duidelijk (her)kenbare presentatie van Den Schooten als particulier landgoed
- continuïteit in beheer van het landgoed bij opvolging door de volgende generatie

Doelstellingen per functioneel gebied

2.1 Landbouw

De landbouw is de financiële motor van het landgoed door middel van pachtopbrengsten en opbrengsten uit eigen beheer. Doelstelling is om de pachtinkomsten te maximaliseren in overeenstemming met de pachtnormen die periodiek vastgesteld worden door de Pachtkamer. Dit betekent dan wel dat de pachter een gezonde bedrijfsvoering met voldoende perspectief moet kunnen hebben op het landgoed. De eigenaren streven voorts naar een bedrijfsvoering die de natuurdoelstellingen niet frustreert, in ieder geval de bestaande natuurwaarden geen geweld aan doet. De aard van de landbouw is bij voorkeur een vorm die bij het karakter en cultuurhistorie van het landgoed past: een gemengd bedrijf met accent op veehouderij.

Het landgoed valt in het kader van agrarisch natuurbeheer onder het nieuwe Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer. De eigenaren bevorderen het afsluiten van beheerpakketten door de pachter. Indien dit onvoldoende uit de verf komt, wordt gestreefd naar het in eigen beheer nemen van de landbouwgronden om dan in eigen regie een natuurvriendelijke landbouw vorm te geven.

Omvorming van substantiële delen van het huidige areaal landbouwgrond naar bijvoorbeeld natuur ligt niet in de rede omdat ook voor de toekomst het opbrengend vermogen van het landgoed in stand gehouden moet worden.

2.2 Natuur en landschap

De doelstelling is het aantrekkelijke en cultuurhistorisch rijke landschap in stand te houden. Het huidige patroon van afwisselende bos en landbouwpercelen omzoomd en doorsneden door houtwallen en –singels wordt in stand gehouden en waar mogelijk hersteld en versterkt. Er wordt gestreefd zoveel mogelijk inhoud te geven aan de ecologische verbindingsfunctie langs de Boven-Slinge. De reeds hoge actuele natuurwaarden zullen worden beschermd en uitgebreid. Het beheer is gericht op het creëren van goede habitat voor bijzondere planten- en diersoorten.

Bos

Het huidige areaal moet in ieder geval behouden worden. De uitgangspunten van geïntegreerd bosbeheer worden gehanteerd bij het beheer van het bos. Gestreefd wordt naar gebiedseigen soorten en versterking van de ecologische functie van de bossen. Dit betekent bossen met goed ontwikkelde kruid-, struik- en boomlaag en bosranden. Inkomsten uit houtproductie zijn geen hoofddoel, maar neven-doel.

Slinge

Het Waterschap streeft naar een goed peilbeheer van de Slinge zodat een normale bedrijfsvoering voor de landbouw uitgeoefend kan worden. Binnen dat kader wordt gestreefd naar een peilbeheer dat de ontwikkeling van natuurwaarden in de zone direct grenzend aan de Slinge mogelijk maakt. Met het Waterschap zijn afspraken – in de vorm van kwalitatieve verbintenissen – aangegaan voor een strook van 8 m uit de oever zoals deze er najaar 2009 bij lag. Hierbinnen kan de Slinge vrij meanderen en wordt voor een zo natuurlijk mogelijke inrichting van de oeverzone zorg gedragen.

Landschapselementen

De landschappelijke functie van de aanwezige houtwallen, singels, lanen en kleine bosjes zal worden gehandhaafd. De ecologische functie van de landschapselementen zal - daar waar zich mogelijkheden aandienen - worden versterkt door verbreding van singels, herstellen van verdwenen delen, aanleg van poelen, beplanten van overhoeken en door juist en tijdig beheer. De ligging en hoeveelheid van landschapselementen zal samen met het areaal bos moeten

voldoen aan de eisen voor rangschikking onder de natuurschoonwet.

2.3 Gebouwen en cultuurhistorie

De eigenaren wensen behoud en restauratie van de cultuurhistorische elementen van het landgoed te weten:

- de boerderij Schot Schepers, van 18^e eeuwse oorsprong en 19^e eeuwse ver- en uitbouw;
- de achter de boerderij gelegen “schoppe” is in 2005 met subsidie gerestaureerd;
- het coulissenlandschap met eeuwenoude paden;
- de eeuwenoude beekoeverwal, gemaakt voor de aanleg van de laatmiddeleeuwse watermolen en zijn stuw;
- de losbeek en zijn verbondenheid met de stuw van deze watermolen en de toenmalige havezate “Lütticken Plecken” poelen;
- de essen, die nog als glooiingen in het landschap waarneembaar zijn;
- de opwaardering van de naamgeving.

2.4 Recreatie

De eigenaren willen mensen graag in de gelegenheid stellen dit mooie landgoed te beleven. Dit mag echter niet ten koste gaan van de duurzame instandhouding van het landgoed en de ecologische betekenis.

Randvoorwaarden bij recreatie zijn:

- alleen rustige, extensieve vormen van recreatie (wandelen, fietsen, joggen);
- het respecteren van de openstellingregels;
- kwetsbare en betredingsgevoelige natuur (langs de Boven-Slinge) zou zoveel mogelijk ontzien moeten worden, negatieve gevolgen van recreatie als verstoring, afval en vandalisme moet worden tegengegaan.

Landgoed Den Schooten is een verstoringsgevoelig en kwetsbaar gebied, uitbreiding van recreatieve mogelijkheden is niet wenselijk. Om de echt kwetsbare gebieden, met name de oeverzone van de Boven-Slinge te ontzien zouden zoneringsmaatregelen getroffen moeten worden.

Wenselijk is het krijgen van een onkostenvergoeding voor de overlast van de recreatie. Aangezien derden (Horeca, campings, etc.) de financiële vruchten plukken van de recreatie mogelijkheden die het landgoed biedt, zou het logisch zijn dat het landgoed daar wat van terugziet, bijvoorbeeld via een bijdrage uit de toeristenbelasting.

3 BELEIDSKADERS

Sinds enkele decennia houdt het overheidsbeleid rekening met het belang van behoud en herstel van natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden van het gebied Boven-Slinge inclusief Landgoed Den Schooten.

Beleidsinstrumenten hierbij zijn het bestemmingsplan, een vergunningenstelsel en verbodsbepalingen om ongewenste ontwikkelingen en destructieve handelingen te voorkomen alsmede subsidieregelingen om goede ontwikkelingen te stimuleren.

Het Gebiedsplan Natuur en Landschap Achterhoek (2002) van Gedeputeerde Staten Gelderland plaatst het hele landgoed in “Prioritair gebied realisering nieuwe natuur” nr. 9.

Het Gebiedsplan Natuur en Landschap Gelderland (2004), dat mede van toepassing op Landgoed Den Schooten, geeft de volgende prioriteiten voor het natuur- en landschapsbeleid (voor zover van toepassing op Landgoed Den Schooten):

- het behouden en herstellen waardevolle beken (HEN-wateren) in een natuurlijk cultuurlandschap
- het versterken van de beekbegeleidende bossen
- het behouden en herstellen van het waardevolle landschap, met name van het hoevelandschap
- het realiseren van ecologische verbindingzones
- het aanleggen van natte landschapselementen voor amfibieën

In het Waterbeheerplan 2007-2010 van Waterschap Rijn en IJssel is het dal van de Boven-Slinge opgenomen als TOP-gebied (Tijdelijke Opslag Plaats). Voorts wordt dit gebied genoemd als programmapunt in het kader van de doelstelling “Levend water” met hoogste ecologisch niveau (HEN), specifieke ecologische doelstellingen (SED) en natte ecologische verbindingzone (EVZ).

Met het oog op een reconstructie van Winterwijk Oost heeft het Waterschap een inrichtingsplan ontwikkeld (en inmiddels grotendeels uitgevoerd) voor 't Woold en Brinkheurne-Kotten, met herstel van verschillende beeklopen.

Bijzondere aandacht krijgt de Boven Slinge, waar maatregelen worden genomen met als doel om meer waterretentie te creëren, vispassage mogelijk te maken en natuurlijke oevers te bevorderen.

In het Voorontwerp Bestemmingsplan (2007) en in het daaropvolgende Ontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Winterswijk (2010) wordt ten aanzien van het buitengebied waarin Landgoed Den Schooten gelegen is, opnieuw de bijzondere kwaliteit onderkend op het vlak van landschap, natuur, milieu en rust. Om die reden kiest de gemeente ten aanzien van nieuwe activiteiten (die mogelijk het gebied zullen belasten) voor het zorgvuldigheidsprincipe: “nee, tenzij”. Onderdeel hiervan is bijvoorbeeld het

tegengaan van permanente bewoning van recreatieverblijven.

Anderzijds worden voor bestaande landgoederen enkele mogelijkheden verruimd om kwalitatieve verbetering te realiseren, o.a. met betrekking tot functionele gebouwen. Dit betreft o.a. ontheffing (onder bepaalde voorwaarden) voor het oprichten van een bijgebouw ten behoeve het beheer van het landgoed en het creëren van trekkershutten.

Landgoed Den Schooten ligt in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

De Provincie Gelderland heeft het landgoed het predicaat “Cultuurhistorisch Waardevol” toegekend, op voordracht van het Staring Instituut.

Het landgoed is het eerste particulier landgoed – en dus de entree – tot het het buurtschap “t Woold”, en maakt onderdeel uit van het Nationaal Landschap Winterswijk.

4 KNELPUNTEN, BEDREIGINGEN EN KANSEN

4.1 Knelpunten en bedreigingen

Water

- De Boven Slinge zorgt voor – zeer – incidentele overstromingen van het landgoed met water. Door verbeterde bovenstroomse waarschuwingssystemen zijn de fluctuaties in de waterstanden nu minder ingrijpend dan voorheen en beter te beheersen. Goede communicatie, met name tussen het Waterschap en de stuwrechthouder (watermolen Den Helder, gelegen bij uitspanning De Gulle Waard), blijft van het grootste belang om te voorkomen dat Landgoed Den Schooten te maken krijgt met overstromingen.
- De Boven-Slinge fungeert als een groene ader, een ecologische verbindingszone in het landschap tussen het Buskersbos en Bekendelle. Ter hoogte van Landgoed Den Schooten is de ecologische functie van de noordoever zwaar onder druk door aanwezigheid van zwembad met hekwerk eromheen, een voormalig vuilnisstortterrein van de gemeente dat industrieterrein zal blijven en een restaurant met parkeerplaats. De zuidkant moet daarom intact blijven en versterkt worden.

Natuur en landschap

- Milieueffecten van de landbouw
Hoewel de pachter van de landbouwgronden van Den Schooten nu is overgestapt op extensieve vleesveehouderij, zijn de milieueffecten van de voorgaande intensieve melkveehouderij nog merkbaar. Door verzuring en vermesting zijn bepaalde natuur- en landschapswaarden verdwenen. Met name de kruid- en struiklaag van bermen, houtwallen, singels en bosjes hebben hieronder geleden.
- Oprukkende verstening
Bestemmingsplannen e.d. lijken weinig waarborg voor bescherming van natuur en landschapswaarden te kennen. Verstening en asfaltering, veelal ten dienste van recreatie, rukken op. Hoewel volgens het vastgestelde beleid de ecologische functie zou moeten prevaleren, blijkt in de praktijk vaak dat het economisch belang en de korte termijnvisie vóór gaan.

Wanneer aantastingen in bepaalde gevallen onvermijdelijk zijn, zouden deze op enigerlei wijze gecompenseerd moeten worden, dwz. dat andere omgevingsbedreigingen voor het landgoed zouden worden verminderd. Bedreigingen zoals de mogelijke aanleg van een fietspad langs de Wooldseweg, de uitbreidingsdrang van camping Te Winkel, een

parkeerplaats ten oosten en een sportveld ten westen van de Bochtse baan.

- Het zwembad aan de noordoever is gerestaureerd en onder nieuwe exploitatie gebracht. De opstallen en de inrichting van het zwembad hebben de status van Rijksmonument en hiermee hopen de eigenaren van Den Schooten dat de opzet en benutting van het complex enigszins is veiliggesteld. De feitelijke toekomstige exploitatie blijft een bedreiging voor de doelstellingen van rust en ruimte voor het landgoed. Daarnaast moet blijken of het streven naar een natuurlijker inrichting met rietvelden en moerasvegetaties effectief is om de blauwalgenproblematiek aan te pakken.
- Onvoldoende overleg met andere partijen

Recreatie

De ligging van het landgoed (vlakbij Winterswijk, naast restaurant de Gulle Waard, dichtbij camping te Winkel) en de goede ontsluiting leveren een hoge recreatiedruk op.

Er ontstaat overlast door:

- Het niet naleven van de openstellingregels: recreanten laten hun honden los lopen en laten afval achter;
- Het dumpen van groter afval zoals pakken niet uitgedeelde reclamefolders
- Droppings: in de herfst vinden droppings plaats waarbij men dwars door het landgoed gaat met fakkels, toeters en bellen. Deze droppings worden georganiseerd door een serviceclub, zonder toestemming te vragen aan de eigenaren;
- Het zogenaamde Duitse “Waldsingen”; dit levert in augustus een zee van plastic, papier en ander afval op;
- Het “Pilzensammeln” in het najaar van grote hoeveelheden paddestoelen, waarbij men zich niet beperkt tot de paden;
- Het uitsteken van planten, het stelen van humus en hout en het plukken van paddestoelen;
- Onvoldoende toezicht.

Bestrijding van de overlast brengt kosten met zich mee zonder dat daar voldoende opbrengsten tegenover staan.

Rendement uit landbouw

De pachter heeft beheerovereenkomsten afgesloten op ruim 14 ha landbouwgrond, waar alleen de pachter subsidie voor krijgt. Door het bijbehorende beheer neemt het producerende vermogen van de landbouwgrond af, waarvoor de eigenaar niet worden gecompenseerd. De opbrengst van de landbouwgrond

is gering, afgezet tegen de kosten van het in standhouden van het landgoed.

Het landgoed is wat aan de kleine kant. Het opbrengend vermogen dat dus voornamelijk van de landbouwgronden moet komen, komt in de toekomst wellicht onder druk door ontwikkelingen in de landbouw zoals extensivering.

Uitbreiding van het landgoed door aankoop van agrarische grond zou de economische balans van het landgoed kunnen helpen versterken. Bovendien biedt extra grond wellicht mogelijkheden voor het versterken en uitbreiden van landschapselementen en bosranden.

Overheidsbeleid

Ondanks het feit dat de kwalitatieve waarde van het landgoed en de omliggende regio steeds meer door overheden wordt erkend en ondersteund (zie hierna onder *Kansen*), is er een bedreiging ontstaan als gevolg van drastische bezuinigingen op natuurontwikkeling in de rijksbegroting (2011 e.v.). Dit zal ook doorwerken in de beschikbare budgetten voor projecten en subsidies van provincie, waterschap en gemeente.

Gunstig is dat de grote kwaliteitsimpuls die het landgoed in 2010 heeft gekregen, met name door projecten in samenwerking met het Waterschap, nog zijn gerealiseerd voordat de bezuinigingen effect hebben gekregen.

4.2 Kansen

Overheidsbeleid

In het overheidsbeleid is toenemende erkenning van de kwalitatieve waarde van het landgoed. Dit biedt verbeterde aanknopingspunten voor het realiseren van een aantal doelstellingen van Landgoed Den Schooten (zie ook hoofdstuk 3 Beleidskaders).

Het Waterschap heeft naast haar taken voor kwantiteitsbeheer ook kwaliteitstaken gekregen en krijgt ook steeds meer ambities op het gebied van het ontwikkelen van natuurwaarden. de watergerelateerde projecten in het hoofdstuk 5.

Gemeente Winterswijk lijkt meer begrip te krijgen voor de overlast die recreatie met zich meebrengt en is in toenemende mate bereid mee te werken aan oplossingen.

5 UITVOERINGSPROGRAMMA

5.1 Afgelopen periode

Recentelijk zijn een aantal omvangrijke projecten uitgevoerd die samen een krachtige kwaliteitsimpuls aan het landgoed hebben gegeven, vooral op het vlak van landschap, natuur en water. Hiermee wordt onder meer de biodiversiteit verder versterkt. De uitgevoerde projecten en aanvullende activiteiten staan hierna toegelicht.

Natuur en landschap

- Afronding van het landgoed

In het kader van de Herinrichting Winterswijk Oost is dankzij een bijzonder akkoord met BBL (Bureau Beheer Landbouwgronden, onderdeel van Dienst Landelijk Gebied) circa 3.30 ha grond verworven ten westen van de Bochtse Baan en ten noorden van de Slingeweg (zie kaart 'terreintypen'). Dit betekent een logische afronding die ook cultuurhistorisch gezien bij het landgoed (Brinkheurnse Veld) behoort.

- Houtwallen en singels

Als onderdeel van de aanleg van de retentievoorziening is een oude en uitgedunde houtwal liggend langs de eerste retentieweide opnieuw aangelegd en 4 m verbreed. Oude, niet goede, houtopstanden zijn weggeslagen en de gehele houtwal is over de volle lengte her-ingepoot.

De bestaande houtwal gelegen langs de grote es aan de Wooldseweg langs de Boven Slinge is met 4m verbreed en her-ingepoot. Hierdoor is een uitstekende ecologische verbinding ontstaan.

Langs de Hijinkhoekweg en de Wooldseweg zijn door nieuwe inplanting gaten of zwakke plekken in de bomenrijen gerestaureerd.

- Bos

Door doelgericht en selectief bosonderhoud (dunnen en inpoten) is de kwaliteit en diversiteit van het bos versterkt. Deze diversiteit omvat o.a. oud eikenbos, Amerikaans eikenbos, eikenhakhout, dennenbos en gemengd bos.

Water

In goede samenwerking met de eigenaren van het landgoed heeft het Waterschap op het landgoed verschillende omvangrijke projecten gerealiseerd.

- De Losbeek met vistrap

In de eerste plaats is de Losbeek, die in een wijde boog over het landgoed loopt en die al lang geen functie meer had, helemaal vrijgemaakt en weer in verbinding met de Boven Slinge gesteld. Hierdoor gaat het water in de Losbeek weer – gereguleerd – stromen en komt er ter plaatse veel meer licht.

De Losbeek is nu ingericht als vistrap, waardoor vissen via deze omweg ook na de restauratie van watermolen Den Helder in staat zijn de bovenloop van de

Boven Slinge te bereiken.

- **Retentiegebieden**

Twee percelen op het landgoed, samen ter grootte van 7 hectare, zijn in gebruik genomen als waterberging. Deze gronden hebben een bufferfunctie en zullen bij overvloedige wateraanvoer onder water staan. Naar verwachting zal dit gemiddeld drie keer per jaar drie dagen voorkomen en dit is het uitgangspunt voor de afspraak die hierover gemaakt is tussen de eigenaren en het Waterschap. Retentie is uitsluitend voorzien in de periode Oktober – Maart, waardoor de landbouwkundige functie gewaarborgd zal blijven. De eigenaren zullen ervoor waken dat de retentiegebieden niet veel langer en/of veel vaker onder water komen te staan. Wanneer dit onverhoopt wel het geval is, zullen zij op dat moment aansturen op tijdige afsluiting van de inlaat.

- **Natuurlijke oevers Boven Slinge**

Tegelijk met bovengenoemde grote waterprojecten zijn ingrijpende maatregelen genomen om de natuurwaarden van de oevers van de Boven Slinge verder te vergroten door de beek weer meer ruimte te geven om te meanderen en door uitbreiding van het beekbegeleidend bos.

- **Aanleg poelen**

De poel die in dit perceel lag, is met het oog op hogere natuurwaarde aanzienlijk vergroot. Los hiervan de vijver in de weide ten oosten van boerderij Schot Schepers groter gemaakt.

PR/Communicatie

De laatste jaren wordt geprobeerd het landgoed meer als particulier landgoed kenbaar te maken. Dit is gedaan door het plaatsen van naambordjes, het aangaan van gesprekken met (Winterswijkse) recreanten en het persoonlijk contact opnemen met gemeentelijke ambtenaren.

Overleg met overheden en burens

Met de gemeente zijn gesprekken gevoerd over fietspaden, een minirotonde en de openbaarheid van paden op het landgoed.

5.2 Komende periode

Vergroten natuur- en landschapswaarden

Dankzij de recente grote investeringen in natuurlijke versterking van het landgoed lijken nieuwe grote projecten op dat vlak niet nodig en niet haalbaar.

Mochten er agrarische gronden uit de pacht komen, dan zal worden onderzocht of voor delen hiervan functieverandering naar natuur wenselijk is. Met name randen en overhoeken zouden hiervoor in aanmerking kunnen komen.

Gebouwen

Op basis van de faciliteiten (ontheffingen) die in het bestemmingsplan Buitengebied Winterswijk worden geboden, hebben de eigenaren het voornemen om dichtbij boerderij Schot Schepers een schuur in te richten die zal dienen als beheercentrum voor het landgoed alsmede tot opslag van apparatuur en gereedschap benodigd bij het beheer van het landgoed.

Eveneens binnen de desbetreffende voorwaarden in het bestemmingsplan zullen bij de boerderij enkele trekkershutten worden gerealiseerd.

Voorts bestaat het voornemen om een nogal vervallen paardenschuurtje ter plaatse te restaureren en weer een passende functie te geven.

Recreatie

Verminderen van de overlast van recreatie door:

- Duidelijke informatiepanelen, waarop uitgelegd wordt wat er bijzonder is aan het landgoed, welke projecten zijn ondernomen en waarom, etc. Vergroting van kennis bevordert de beleving, het respect en daardoor hopelijk ook het gedrag (respectievelijk het begrip voor gedragsregels).
- Tevens versterking van de herkenning dat het om een particulier landgoed gaat, dat men dus te gast is en dat er ook daarom gedragsregels zijn.
- Verbeteren van het toezicht. Hiertoe zouden door de gemeente boswachters aangesteld moeten worden. Deze zouden tevens meer bekendheid kunnen geven aan de openstellingregels vanuit de Natuurschoonwet en recreanten er op kunnen wijzen dat de honden aan de lijn moeten. Regelmatige surveillance en controle op naleving openstellingregels en grijze en groene wetten door de politie. Een periodiek overleg hiertoe, wellicht in samenhang met de werkgroep NSW-landgoederen kan problemen oplossen.

Goed overleg met overheden, waterschap en burens

- Gemeente: overleg gericht op het ongedaan maken van de opname van het Wooldse- en Scheperspad in de openbare wegenlegger en in plaats daarvan de status 'opengesteld pad Natuurschoonwet'. Ten behoeve van een goede communicatie met de gemeente zou een blijvend contact of loket bij de gemeente gecreëerd kunnen worden voor particuliere landgoederen, als opvolger van de Stichting WCL Winterswijk.
- Natuurmonumenten: overleg over beheer van Buskerbos en afspraken over waterpeil.
- Camping Te Winkel over recreatieaangelegenheden.
- De pachter omtrent natuurvriendelijke landbouw.

LITERATUURLIJST

Grontmij en Biologisch Station Zwillbrock e.V., 1994. *Gebiedsvisie natuur, bos, landschap Winterswijk*

Provincie Gelderland, 1994. *Herinrichting Winterswijk-Oost; projectnota en startnotitie Milieu Effect Rapportage*

Provincie Gelderland, 1995. *Waardevol Cultuurlandschap Winterswijk; Toeristisch-recreatieve en cultuurhistorische visie*

Biologisch Station Zwillbrock, 1995. *Plan van aanpak aardkundige waarden in het WCL-gebied Winterswijk*

Lorzing & Keijsers, 1996. *Recreatie in Winterswijk; recreatieve zonerings- & mobiliteitsaspecten*

Provincie Gelderland, 1996. *Streekplan Gelderland*

Hoek, W. van der, 1997. *Plan van aanpak beheer van het natte profiel van de (semi-)natuurlijke Winterswijkse beken; beheervisie Winterswijkse beken*. Arnhem, EcoQuest.

Biologisch Station Zwillbrock e.V., 1998. *Ecologisch bedrijfsadvies Landgoed Den Schooten (in opdracht van de Stichting WCL-Winterswijk)*
Rapportnummer EBA-16.

Provincie Gelderland, 1998. *Gebiedsperspectief WCL-Winterswijk*

Provincie Gelderland, 2002. *Gebiedsplan Natuur en Landschap Achterhoek*

Gemeente Winterswijk, 2005. *Visie Buitengebied*

Waterschap Rijn en IJssel, 2007. *Waterbeheerplan 2007-2010*

Gemeente Winterswijk. *Integrale herziening buitengebied Winterswijk, bestemmingsplan: Voorontwerp (2007) resp. Ontwerp (2010)*

